

OROSZ-NÉMET SZÖVETSÉG BRITANNIA ÉS NIPPON ELLEN?

A háború kitörése óta a lapok telve vannak szokatlan, alig hihető hírekkel. Íme. Egy ázsiai kis állam hadat mer üzenni egy elsőrendű európai hatalomnak! Egy ifjú kis ázsiai nemzet kikötni merészel Európa rettegett óriásával! Azzal, a mely ellen, a modern technika minden művészetével fölfegyverzett, legjobban szervezett nemzetek állandó szövetséget kötöttek. Mely ellen való folytonos fegyverkezéseikkel megnyomorítják gazdaságilag saját népeiket, hogy alkalomadtán alázasan meglapuljanak a muszka óriás előtt! Az osztrák és magyar állam, a hármassal szövetségben; Britannia világhatalmával nem merte addig megállítani hódító útjában! És a kicsiny, ifjú Nippon »megállj«-t kiáltott *annak* a hatalomnak! »Tünetmésyszerű!« Negyven millió, száznegyven millió ellen mondják! S a negyven millió első győzelme lángra lobbantja a kontemplatív ázsiai lelkeket. Lélekzetet fojtva lesik a sötét Ázsia minden zugában azt a mérközést, mely még a legmaradibb »*Osservatore Romano*«, a pápa lapja szerint is két kontinens, két civilizáció leszármolásának első küzdelme. Hányadik kísérlet ez már! . . .

És az ázsiai faj első sikerétől megittasulnak a lelkek. Ázsia nyolczszáz millió emberében századokig szunnyadó energia megmozdul. Először egyesíti *óhajtásait* egy közös érzelmű könnyű szele. Talán csak azért, hogy játszva tovasuhanjon? Avagy a közeledő orkánnak gyors szárnyú első hírnöke? Ki tudná megmondani? Érintésére azonban megmozdulnak a milliók: Kína, India, Mongólia, Tibet és Perzsia térein. Milliók, melyekről azt tudtuk eddig, hogy vannak és még sem számítanak önmagukban, miként a nullák önmagukban. És e milliók csendes, fásult lelke, Kínában, Nipponban *először* tör ki haza-

fias énekben. Először, évszázadok óta — dobban össze »az ázsiai faj győzelmének« egyesítő érzésében.

Mongolia nagy kánja, Kublaj — a ki 1269-ben hiában kérte követei, a három *Polo* testvér, Nicolò, Maffeo és Marco Polo által IV. Kelemen, majd 1271-ben X. Gergely pápát, küldene neki száz bölcs és buzgó keresztyén férfiút, népének, a keresztyén hitre való térítésére; s a ki midőn az elutasítás miatti bosszújában a muzulmán hitre tért, megfenyegette Európát: a nagy kán íme most kikelt sírjából!

De a német nemzetnek sem kell már várnia — a legenda szerint — Barbarossa Frigyes visszatérésére. Lelke modernizálódva él a németek tüzes császárijában, elűzve, legyűrve a nagy Mommsen békítő szellemét. Hattyú dalában: »*Ein Deutscher an die Engländer*« (1903 okt.), hiában intette Mommsen nemzetét, vigyázz: »*Wir stehen vor einer ersten Gefahr, wenn es so weiter geht mit dem gegenseitigen Misstrauen, dem Aufbauschen Geringfügiger Meinungsverschiedenheiten und Collisionen zu Staatshändeln der englischen wie der deutschen Presse.*« S ha a két nemzet komoly férfiai ezen nem változtatnak »*so gleiten wir hinein in einem Krieg, zwischen denselben*«. E komoly veszélytől aligha fél Germánia. Különben nem indította volna meg újra rágalom-hadjáratát, lapjaiban, a brit nemzet ellen. A császárral élén, hízeleg, szerelmet vall, vigasztalást küld a »minden oroszok urának«, ugyanakkor a rágalom mérges törével szűr a »perfid Albion«-ba és szövetségésébe »az alattomos, orvul támadó« Nipponba.*

Honnan ered ez a heves német-orosz szerelmi lángolás és fogsattogtató mű-dühe Britannia ellen?

* Szemünk láttára szervezi a német sajtó háborúját Britannia ellen. *Bebizonyított tény*, hogy 1900—1902-ben Londonban német pénzen kitarított „Laptudósító irodát” tartott fön, a mely ott Londonban elferdítette a kapott híreket; máskor hamisan kommalta; igen sok *hazug hírt* gyártott, a britek brutalitásáról, kegyetlenkedéséről stb. E híreket Londonból a hét vége felé küldték meg a német és francia lapoknak. A lapok közölték, mint „kiküldött londoni tudósítójuk” híreit; máskor átvették egymástól. A hazug hírek szombatn, vasárnapon a czáfolás lehetősége nélkül terjedtek el, bejárták a világot. S mikor a következő hét elején Londonból megczáfolták, a legtöbb lap a czáfolatot mellőzte, vagy pár sorra szorította. *Most* is így tesznek. »Keletről saját tudósítóiktól” már közölgetik is híreiket Anglia beavatkozásáról; angol hajóknak japáni lobogó alatt való harcizolásáról; a semlegesség megtöréséről stb. stb. Óva intjük a magyar lapokat, ne üljenek föl nekik megint, miként két év előtt! Informáljuk a magyar közönséget lehetőleg híven. *És nézzük az eseményeket a magyar*

Mi alapja van mindkettőre? Bekövetkezhetnék-e, hogy az oroszellenes hármasszövetség vezérlő állama: erkölcsi, diplomáciai vagy anyagi segítségben részesítse az ellenséges Oroszországot? Kérdezzük, valóban változtak az idők, »a vizek fölfelé folynak s a bárány fohászkodik a farkas győzelméért?«

Bizony ilyen idők járnak. A bárány *kínálja* szövetségét a farkasnak. A német sas szövetséget kínál a muszka medvének. Oh, de nem a gall kakas, sem a japáni tigris fölfalására. Nemesebb prédára lesnek. A muszka medvének fáj a foga a brit oroszlánra; a német sasnak pedig mind a *kettőre*. Németországnak *orosz-barát* politikát és brit-ellenes magatartást *kell* követnie: 1. érzelmi; 2. gazdasági; 3. politikai; 4. világhatalmi hiúsági okokból.

1. Hosszasan felsorolni fölösleges azt a százados kapcsolatot, mely az abszolút Poroszország és abszolút Oroszország uralkodói között volt. A két nemzet szomszédos, összevegyült, átlátogatott egymáshoz, üzleti viszonyban volt régóta; szlávok élnek a keleti poroszok között, németek a Balti szlávok között.

Viszont hagyományos, talán a német vérbe született irigységgel s keserű gyűlölettel néz a német nép a britekre. Legtöbbet tanult tőlük, s ezért legjobban gyűlöli a briteket. Maga Mommsen is kénytelen bevallani békítő iratában ezt: * »Tagadhatatlan, hogy az »alldeutsch«-oknak külön teuton Ádámjuk van, a ki szerintök az emberi szellem minden glóriáját a német szellemben testesíti meg. »Wir haben neben dem Wunsch im *Handelsverkehr* in der *Meerbeherrschung*, in der *Besiedelung der nicht europäischen Gebiete unseren Platz an der Sonne einzunehmen und zu behaupten, auch bösen Neid und Hass gegen ältere und glücklichere Concurrenten*«..

Az anglophobiának és irigykedésnek ezerszeres példáit idézhetnék a németek velük született gyűlöletére. Ez érzelmi momentumot mélyíti és mérgecsíti a gazdasági és politikai életnek minden alakulata, a két nemzet között. Melyről alább lesz szó.

2. Németország orosz-barát politikát követ *gazdasági érdekből*. Erre utalja geográfiai fekvése, és a német-orosz-szibériai vasutak kiépítése.

érdekek szemüvegét Pillanatra se feledjük el, hogy most Magyarország és Németország érdekei sem nem azonosak, nem is párhuzamosak, hanem teljesen ellenkezesek és összeütköznek!

* The Independent Review. London, 1903 okt.

Tudjuk a Franciaországtól kapott ötezer millió hadi zsákmány s a kifejlődött német vasúti rendszer vetették meg alapjait annak, hogy Paris helyett Berlin lett Európa pénzügyi és kereskedelmi középpontja. Európa, még csak nem is olyan régen, be volt zárva egyfelől a tenger, másfelől Ázsia járhatatlan sivatagjai köré. Közép Európa vasútrendszere, tehát kereskedelme Parisban csoportosult, Paris volt a csere főhelye, a pénzforrás és munka középpontja. Észak-Európa forgalmának alapja kelet felé Köln volt. *Ma Breslau lett azzá.*

S a nemrégén Nisni-Novgorodnál végződött vasútrendszer ma átszeli az Uralt, s magához öleli Szibériát, Mongóliát, Perzsiát, Mandsuriát és Pekinget is. Innen tovább halad majd déli és keleti Kínába, Sanszába a leggazdagabb vas- és kőszéntelepek területére, s Hankaubá a világ legnépesebb s Kína legiparosabb középpontjába. Tervbe van véve a Perzsiát és Indiát összekötő vasút is. A mi pénzt, munkaerőt, vállalkozó kedvet a német és orosz megtakarít, az mind kelet felé vándorol. A francziáktól kölcsönzött két milliárdos orosz kölcsön is mind errefelé vándorolt. S egy olyan sűrűsödési folyamat kezdődött itt meg, mely az eddigi *tengeri kereskedelem* (angol, amerikai) kárára, *szárazföldi szállítási rendszerében két világrészt ölel át*, s vasútjával egyetlen gazdasági rendszerben igyekszik cenzuralizálni a világ legnagyobb fogyasztó területét, a nyersanyagokban legdúsabb területtel és a világ legolcsóbb munkaerejével. Képzeld el csak azon egy ténynek hatását, ha *Sanszi* tartományának, *Richthofen* báró által 630 000 millió tonnára becsült kőszénét bányászni kezdték európai vezetés alatt, az olcsó kínai munkaerővel! *E gazdasági rendszernek*, ha majd kialakul, a közel jövőben *természetes középpontja, csak Berlin lehet.* A német ipar, német kereskedelem, német tőke, német intelligencia, német szervezettség uralma Európában kétségtelen (Angliát kivéve). Ha Oroszország most nem győz is keleten, szibériai vasútjával magához öleli Szibériát, Mandsuriát, északi Kínát gazdaságilag.

Oroszország azonban maga is agrikulturnál áll, még jó ideig nem veheti hasznát az ázsiai nyersterményeknek; ipara nincs, mely idegen területek nyersterményeire szorult volna; nincs ipara, melylyel az ázsiai népek szükségletét kielégíthetné. Ha a megépített vasutat, mely több mint 2500 millió koronájába került, használatlanul heverhetni nem akarja — a mi képtelenség — tért kell engednie az iparos, kereskedő, nála

fejlettebb nemzeteknek. Földrajzi helyzete, gazdasági és intellektuális fejlettsége Németország hivatásává teszi az orosz és ázsiai orosz területeknek gazdasági kihasználását. Elkerülhetetlen volna ez még akkor is, ha az orosz és német politika barátságtalan volna egymás iránt. Ennek a *kényszerítő szükségnek* hatása alatt nyomulnak a poroszok keleti Oroszországba, Ott letelepednek, tért hódítanak állandóan. De nem azért, hogy mint lapjaink írták, elnémetítsék az orosz határt. Hanem, mert németeknek keleti Oroszországban való megtelepülése, és épen a határon való megtelepülése, nyitja meg azt a kaput, szolgáltatja azt a biztos közvetítő területet, a hol — orosz földön, németajkú népességen át, — kelet felé özönlik az európai ipar és nyugat felé, Európába jut, az ázsiai olcsó nyersanyag.

Németország ipara, forgalma, közvetítése látja ennek legfőbb hasznát.

Németország így két hatalmas rendszernek: a szárazföldi és tengeri forgalmi rendszernek ütköző pontján áll, a mely a főnicziákon, punokon, görögökön, rómaiakon át a jelenig, többször mérte össze fegyvereit.

A tengeri forgalom rendszere Amerikán nyugodva, egyik szárnyát Calaisig nyújtja, a másikat Jangcekiang és Hanghó folyó vidékeire, Indiára igyekszik kiterjeszteni, hogy ez is a maga részére konszolidálhassa azon területeket.

Íme Németország oroszbarátságának ez a nyitja, a mai krízisben. Ez okból »vérezik a német szív az áruló japáni támadások« miatt; mert egy esetleges japán-győzelem késleltetné a remélt gazdasági konszolidációt; s Mandsuria elvételeivel elszakítaná a gazdag Kínát is. Míg az orosz győzelem a német »barátnak«, talán szövetségesnek megnyitná e sóvárgott területeket. A német falánkság, önzés, irigység és exkluzív politika orgiáit ülhetné a deszpota orosz politikával a távol keteten» A német ipar nem tűri a versenytársakat. A hol lábát a német kereskedő megveti, ügyesség, szép szó, erőszak, csalás, fufang mind jó fegyver a versenytárs tönkretételére; onnan kipusztít minden más nemzetet.

A művelt világnak, Német- és Oroszországon kívül, kevés haszna lenne az orosz győzelemből.

3. Azon gazdasági hasznon kívül, melyet az európai és ázsiai Oroszország nyújthat az iránta barátságos német nemzetnek, *orosz-barát* politikát csinál Németország *politikai okokból is*. Mert biztonsága követeli ezt. Tegyük föl például az ellenkező

esetet, melynek lehetőségéről csak nem oly régen is, sokat írtak a lapok, az angol-német együttes akcióról Venezuelában és a Jangcekiang völgyére vonatkozó angol-német egyezség idején; tegyük föl, hogy Németország Britanniával szövetkezne Oroszország ellen. A »Near East« és a »Far East« területein első sorban érdekelt két hatalom Britannia és Oroszország, száz év óta készül az élet-halál harcra. Végső leszámolásra kerülván a sor, Németországot angol szövetségese miatt két tífz közé szorítaná Oroszország és Franciaország hadereje a szárazföldön s megtámadná az egyesült francia-orosz hajóhad az Északi-tengeren akkor, mikor Anglia hadserege a Földközi-tengeren, vagy Kelet-Ázsiában volna lekötve, nem említve Afrikát és Indiát.

Német-brit szövetségről tehát szó sem lehet.

4. Orosz barátságra utalja Németországot továbbá terjeszkedő politikája is. E terjeszkedésre ismét népességének és iparának rendkívüli szaporodása készíti. Könnyen átláthatjuk ezt magunk is, ha ráemlékezünk, hogy Németország népessége *1800-ban huszonnégy millió* volt; 1850-ben már 35 millióra; 1890-ben 50 millióra és *1902-ben pedig 58 millióra* emelkedett Száz év alatt közel megháromszorosodott a lakossága. Hivatalos adatok szerint 1902-ben két milliónál több születés, és egy milliónyi halálozás történt a Német-birodalomban. A mi jelenti azt, hogy a német lakosság évente mintegy 900,000 lélekkel szaporodik; másodsor, a mi sokkal fontosabb, hogy a német lakosság általános jóléte növekedett; jobb a lakás; egészségesebb a táplálkozás, ruházkodás; a vagyon eloszlás és a gyermekek gondozása. Mert nemcsak a sok gyermek születése a fontos ipari, gazdasági s általános szempontból, hanem fontosabb a megszületett gyermekek életben tartása és a felnőttek munkaképességének ötven-hatvan éves korig való kitolása. Németország ezen az utón halad. Évente tehát közel egy millió egészséges emberrel szaporodik. Ezen arányban Schmoller berlini professzor szerint 1965 ben: 104 millióra, Hübbe Schleiden szerint 1980-ban: 150 millióra és Leroy-Beaulieu szerint 2000 körül 200 millióra fog szaporodni a német lakosság. Ha e számokat nem tekintjük is véglegeseknek, mutatják mindenesetre a várható nagy szaporodást. A német föld pedig *már ma sem bírja eltartani* lakosságát. A német ipar és kereskedelem, a német munkások kenyere, a gyárak nyersanyaga *a külföldtől függ*. Az 1888 és 1898. tized alatt *száz* perccenttel növekedett

a külföldi élelemnek Németországba való bevitele; s 49 perccel több nyersanyagot és félgyártmányt vitt be Németország Ugyanezen tized alatt, mint a megelőző tíz év alatt. S mivel Németország a kivándorlás által sem akarja elveszteni fiait, hanem megakarja tartani őket a német uralom, a német nemzet kötelékben, kénytelen új területeket hódítani. E hódító politika szolgálatába szegődött a német császártól le, a német egyetemen át az utolsó kereskedőig majdnem az egész nemzet. Még a hatalmas szocziálista párt sem óhajtja gátolni e politikát. »Óhajtunk kell, — mondja Schmoller berlini tanár s felsőházi tag, a Flottenverein gyűlésén — minden áron olyan területek megszerzését, a hol népünk megélhet német uralom alatt.« »Ki kell terjesztenünk kereskedelmünket s iparunkat, hogy népünk megélhessen abból. Alapítanunk kell agrikultur kolóniákat. Meg kell gátolnunk a merkantilizmus túlzásait. És meg kell akadályoznunk azt, hogy három világhatalom (Britannia, Oroszország, Unió) felossza maga közt a földet és kizárja s elpusztítsa más országok kereskedelmét!«

»Németországnak központjává kell lenni az államok koalíciójának, a célból, hogy Britannia és Oroszország élet-halál harcában az egyensúlyt föntarthassa.«

E terjeszkedő német politikát szolgálta a német császárnak kis-ázsiai utazása: a szultánnak való sokféle hízelgése, törökbarát politikája. Mert meg akarja *kapni Kis-Ázsiát*. Ez lenne »az a mérsékelt égöv alatti 40—50 millió németet föntartó földművelő német kolónia!« Kis Ázsiában pedig a hatalmas muszka szomszéd ismét sokat árthat vagy használhat Németországnak.

A kis-ázsiai *igen fontos* német érdekek mellett oroszbarát politikát diktál a németeknek északi kínai céljuk is. Shantung tartományra a német kormány már eddig is több mint hatvan millió koronát költött el; s igen sok pénzt ruházott be már ott.

Ha Oroszország lesz keleten a győztes, ő, ki nem túrhatja onnan Németországot; ez nincs érdekében. Ha pedig Oroszország vesztes maradna, Britannia akkor számolhatja le a német és esetleg francia hajóhaddal Japánia segítségével, a mikor akarna. A vesztes Oroszország megbénulása esetén tehát Britannia erősen veszélyeztetné Németország aspirációit Kínában.

Ez ismét Oroszország mellé viszi Németországot. Mert Németország érdeke az, hogy a világkereskedelemben legerősebb versenytársát, Britanniát legyőzze. Készül iá erre évtizedek óta.

Átitta a közvéleményt a Britanniával való élet-halál küzdelem szükségének hite.

Schmoller egyet. tanár 1900-ban (fél millió példányban kinyomatott beszédében) emlékeztette hallgatóságát arra: »hogy a legszabadabb országokban, Angliában és Észak-Amerikában gyűlölik legjobban az új gazdasági versenytársat, Németországot, melyet tönkre akarnak tenni.« *Dr. Schäffle* tanár, a szociológus, (1898 február 4.) a *Münch. Allg. Zeitung*-ban írja: »Tengeri kereskedelmünk oly roppant nagy lett, hogy ellene mindent megkísérelhetnek versenytársaink. Az angol nemzet, mihelyt össze bír szedni akkora bátorságot, fogja először az alkalmat megragadni, hogy tengeri kereskedelmünknek és export-iparunknak a halálos döfést megadja . . . Megmozgatja Britannia az egeket és poklokat az új Németbirodalom kereskedelme ellen, azonnal, mihelyt csak merészeli.«

Schulze—Gaevernitz egyet. tanár (1898 márcz. 5. a *Nation*-ban) írja: »Midőn a jövőben elérkezik a leszámolás napja, Németországnak fölkészülve kell várnia Britanniát« stb.

Szándékosan idéztem egyetemi tanároknak, a következő, generáció nevelőinek véleményét. Bizonyítgatnom sem kell annak, a ki csak egyetlen németországi nagyobb lapot rendesen olvas s a német közvéleményt figyelemmel kíséri, tudja, hogy a német intelligens osztályból ki nem irtható az a hit, 1. hogy a növekvő német népességnek mérsékelt éghajlatú kolóniára van szüksége; a ilyen kolónia megszerzésének Britannia állja útját; 2. az angol-szász nemzetek puszta nyereségvágyából megtámadják brutálisan a gyengébb nemzeteket; 3. és a német ipar, kereskedelem, hajózás sikerére való féltékenysége miatt egy napon kikerülhetetlenül fogja megtámadni Britannia Németországot is, hogy tönkretégye a német ipart, kereskedelmet, hajózást; 4. Britanniával tehát kikerülhetetlenül le kell számolnia Németországnak. *Gazdasági szükség és kényszerűség követeli a leszámolást.* Annál könnyebben fog ez menni, mert a brit nemzet hanyatlik általában. A brit nemzet és kormány belsejéig korhad.

Németország győzni fog teljes bizonyossággal — mondják — a mint könnyű győzelmet aratott eddig is a fiatal német ipar, kereskedelem és hajózás a hatalmas brit iparon, kereskedelmen és hajózáson.

Ezt a jövődő győzelmet azonban jó lesz előkészíteni már most — a hajóhad és hadsereg szervezésén kívül — okos politikával is. Okosan kell megválasztani Németország barátait.

S ugyan lehetne-e megbízhatóbb barátja Németországnak mint Oroszország, Britannia természetes ellensége? Úgy kell tehát intézni a német politika menetét, hogy Oroszországot támogassa egészen a kardkihúzásig. De csakis addig. Oroszországnak kisebb ellenségein való győzelme kívánatos Németországra nézve azért, hogy azután a megerősödött *Orosz-birodalom számoljon le a hatalmas Britbirodalommal*, Németország állítólagos halálos ellenségével.*

Inter duos litigantes, tertius gbudet. Ez a német politika ma. Diplomáciaja és sajtója által fölingerli a yankeet a brit ellen.** Hamis hírekkel tölti meg a világot a »brit brutalitásokról; Britannia, perfidül semlegességet fogad, s titokban részt vesz az orosz-japáni háborúban; angol tisztek, angol hajókon japán lobogók alatt küzdenek Oroszország ellen« stb. stb. És e híreket átveszi a német lapoktól és »a német tudósítóktól Keletről« a magyar- és orosz-, francia-, olasz sajtó egyaránt. De ne ülünk föl e hamis hírkovácsoknak. Lássuk meg e hazug híreknek célját, lássuk meg, hogy a német politikának minden eszköz jó céljai elérésére.

Hármas-szövetség ma; orosz-német szövetség holnap; brit-német szövetség ma Kínára; német-yankee megegyezés, a német császár képviseltetése egy jelentéktelen yankee hajó vízrebocsátásánál. Holnap pedig a német hajók támadólag

* A dolgokat elfogulatlanul szemlélőknek ismét elégséges lesz csak megemlíteni, hogy N.-Britanniának ama halálos gyűlöletéről keltett hír, a német politika intézőinek machinációjából eredt, hogy ezzel az ellenállhatatlan nyomással szorítsák le a német hajójavaslatokat ellenző részét a nemzetnek. A távol jövő veszedelmét, a legközelebbi jövő, legfenyegetőbb veszedelmének festették le a nemzet előtt.

** Tudjuk, hogy N.-Britannia gátolta meg 1899-ben az európai hátnak tiltakozását, mit Németország indítványozott, Kubának az Egyesült-Államok által való elfoglalása ellen. Ezzel N.-Britannia megakadályozta az aláíró hatalmak, Német-, Francia-, Oroszország és az Egyesült-Államok *háborúját*. *És oh world, thy slippery turns!* 1902-ben báró Holleben, Németországnak washingtoni követe, Britanniától el akarta orozni ezt az érdemet is. Holott Amerikában mindenki tudja, hogy a tiltakozás *szerezője* Németország volt.

A yankee nemzet hahotája temette el Holleben urat.

Hasonlóképpen a Fülöp-szigetek elfoglalásakor, a német hajóhad oly kétszínű magatartást követett, hogy az amerikai és brit admirális megüzenték a német parancsnoknak, „ha 24 óra alatt el nem vonul, roncsná lövik!” Mégis két év múlva büszkén mutatott rá a német császár azon jó szolgálatokra, miket a német hajóhad tett az amerikainak! „Köszönik, nem kérnek belőle.”

szorítják vissza a yankee hajókat Kubánál és Filippinél. Császári ügynökök és táviratok izgatják a bürokat Britannia ellen; hamis hírgyártással ingerli Európát a brit nemzet ellen; fel-lázítja Oroszországot a perfid Albion ellen.

Lássuk meg végre, hogy Magyarországnak és Britanniának egy ugyanazon közös ellensége van. Lássuk meg, hogy Magyarországnak is vitális érdekei az Adrián és Földközi-tengeren közösek Britanniáéval!

Politikai prognózisunk az lesz e háborúban: Németország nem fog fegyverrel beavatkozni a japán-orosz háborúba, még akkor sem, ha Britannia és Franciaország segítené is a maga szövetségesét. Nem fog beavatkozni Németország fegyveresen, *ha*: 1. a Balkán-félszigeti földindulás; 2. az amerikai Egyesült-Államok beavatkozása; vagy 3. a rendkívül impresszionabilis császár fékezhetetlen becsvágya ezt a német beavatkozást elkerülhetetlenné nem teszik. *Ha* e három, most nem fenyegető eshetőség be nem következik, bár lesz elég kardcsörtetés, újságháború, német diplomáciai mozgolódás, »Wacht am Rheine« éneklése, egeke hasogató császári beszédek, és könnyező részvétnyilatkozatok, de Németország remélhetőleg hű marad Bülow gróf híres mondásához: »Németország szívét a fejében hordja.«

Ráczy Gyula.